

RESILIENSANALYS

för Astrid Lindgrens hembygd 2013-14 inom
ramen för projektet LeaderLärLokalt

i samarbete med Stockholm Resilience Centre
Hillevi Helmfrid, Daniel Hägerby, My Sellberg

Vad är resiliens?

Resiliens är ett systems långsiktiga förmåga att klara av förändring och vidareutvecklas. Det innefattar förmåga att:

- stå emot stress eller förändring
- återuppbygga viktiga funktioner efter störning
- anpassa och förnya sig

Ett resilient lokalsamhälle...

kan blomstra och tillgodose människors behov,

även vid förändrade omvärldsbetingelser

*och oavsett vilka framtidsbilder som i slutänden
visar sig vara sanna.*

Workshop: Är vår bygd redo?

- Kristdalabygden (jan)
- Eksjö kommun (mars)
- Venabygden + Triabo (mars)

Ca 70 personer deltog

Syfte:

- Nytt perspektiv i lokal planering
- Metodutveckling
- Strategi för ALH

Workshop: Är vår bygd redo?

Har workshopen gett dig ett nytt perspektiv på din bygd?:

”Att det finns engagerade människor.”

”Att det finns många fler möjligheter än vad jag trodde.”

”Styrkor och svagheter belysta ur ett större perspektiv.”

RESILIENS & KOMPLEXA SYSTEM

Materialet kommer från My Sellberg, Stockholm Resilience Centre

Enkel

(baka en kaka)

- Receptet är viktigt
- Ingen sakkunskap krävs
- Ger en standardprodukt
- Resultatet blir lika varje gång

Komplicerad (skicka en raket till månen)

- Formlerna är nödvändiga
- Kräver hög kompetens inom många specialområden
- Går att separera i delar och sedan samordna
- Hög nivå av säkerhet i utfallet

Komplex

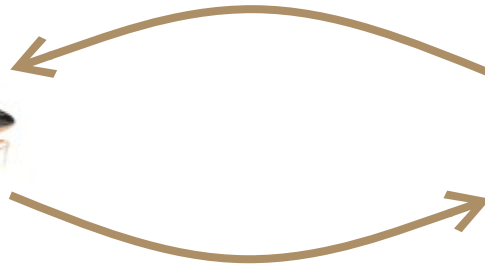
(uppfostra ett barn)

- Formler har bara en begränsad nytta
- Att uppfostra *ett* barn ger inga garantier för att lyckas med nästa
- Expertis kan hjälpa men ej tillräckligt, relationer är nyckeln
- Delarna kan inte separeras från helheten
- Varje barn är unikt!
- Osäkerhet i utfallet

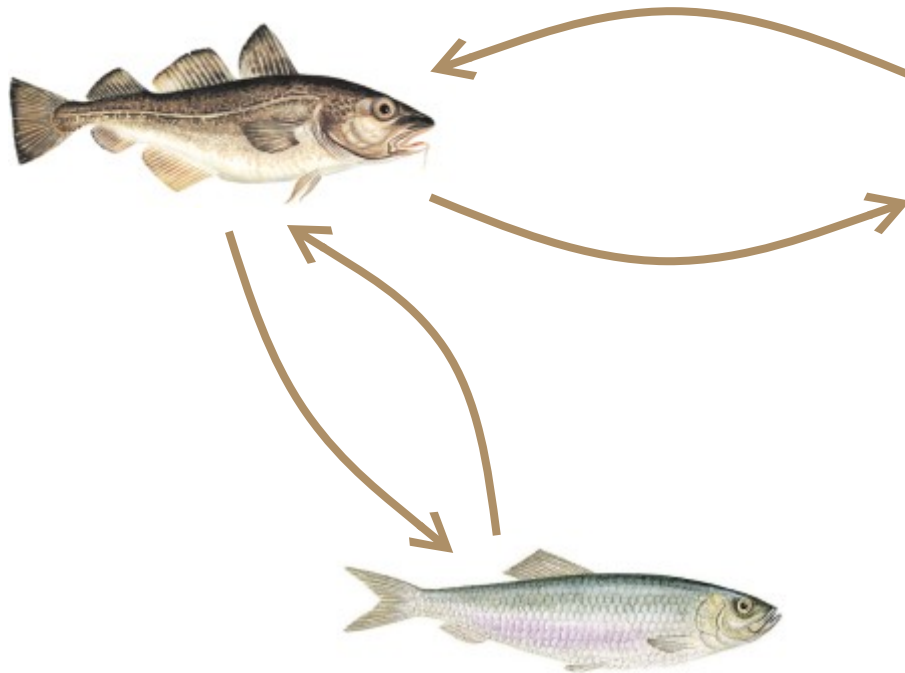
Torskfisket i Östersjön

Ett enkelt system?

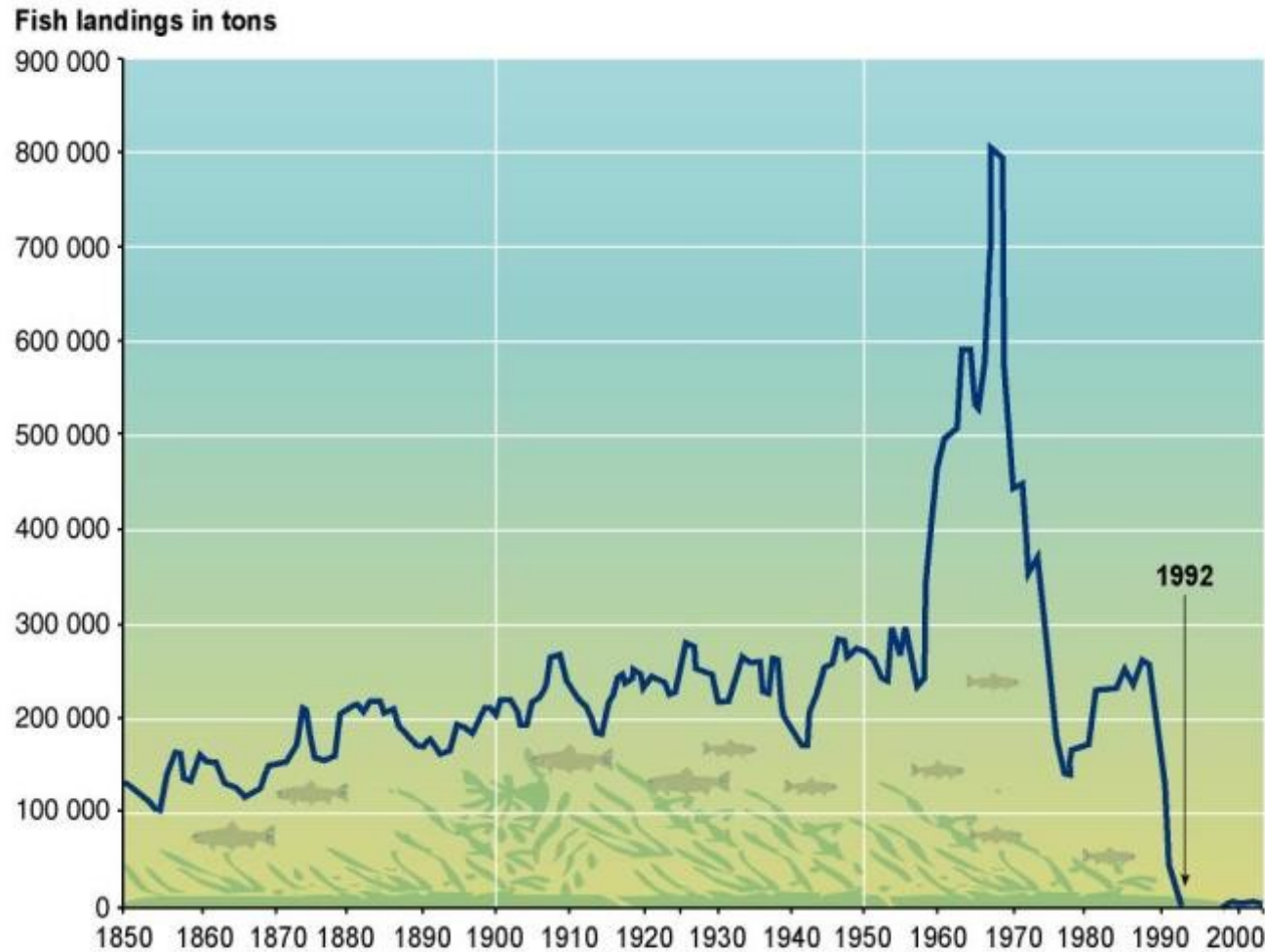
Torskfisket i Östersjön

Mer komplext...

Övning komplexa system

Komplexa system kan ha tröskeeffekter

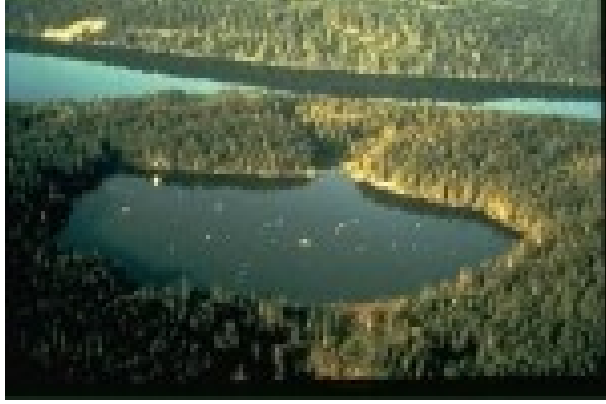

Source: Millennium Ecosystem Assessment

Isar i Arktis

Sjöar

Salthalt

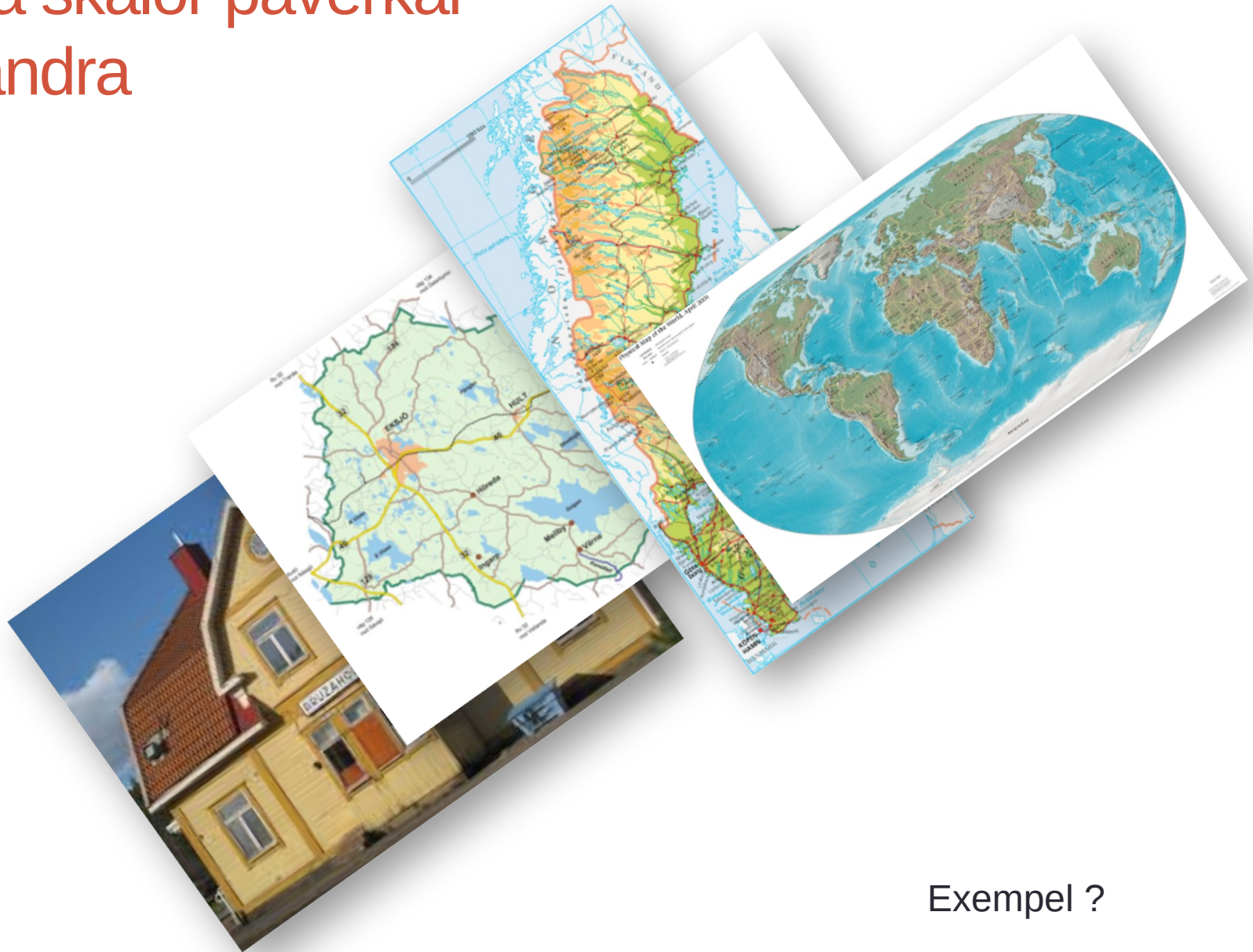
Finns trösklar i samhällen också?

Detroit – staden som gick i konkurs

Övning trösklar

Olika skalor påverkar varandra

Exempel ?

Hur kan vi förhålla oss till komplexitet?

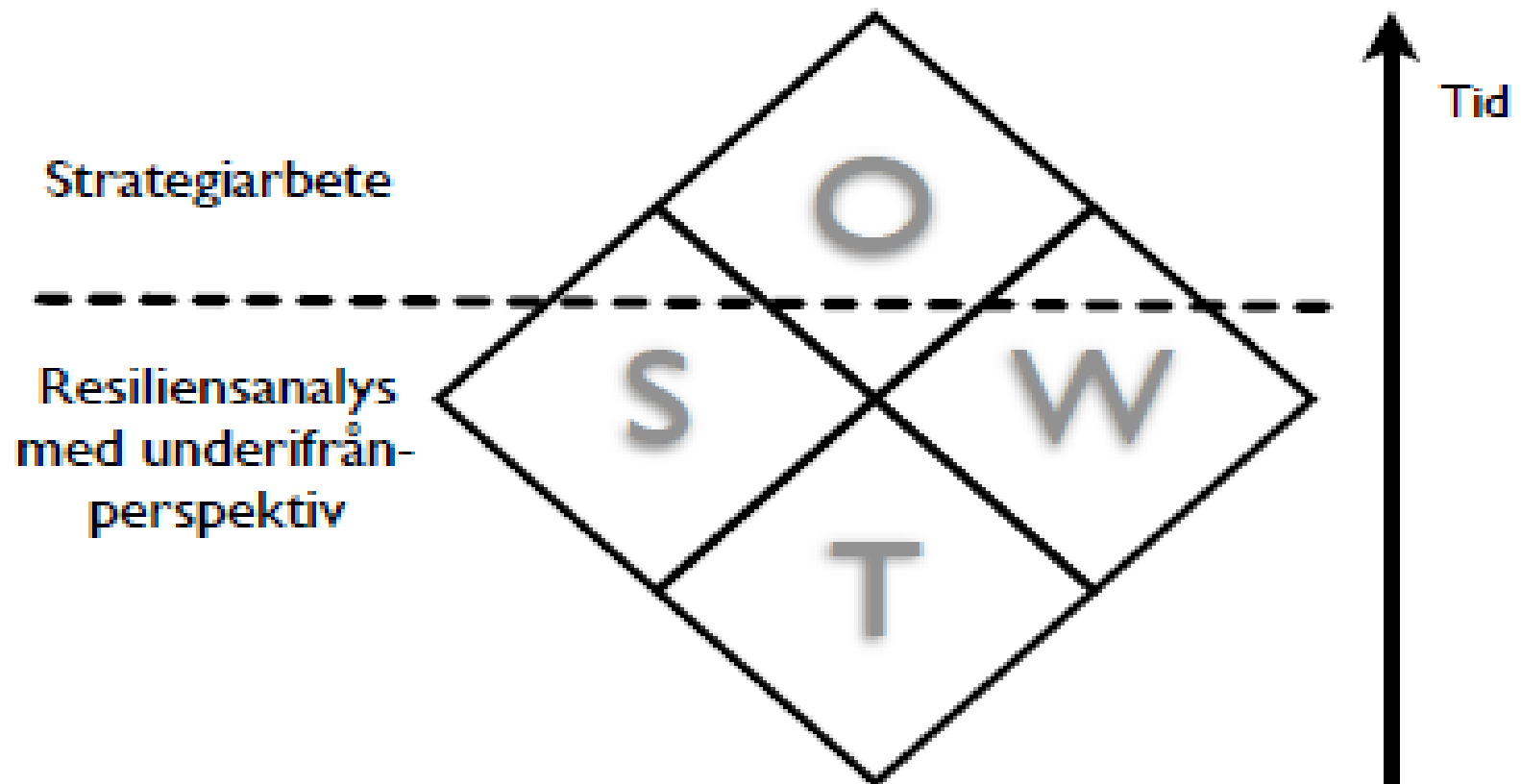
- Anta förändring och oförutsägbarhet
- Vårda förutsättningar för återhämtning och förnyelse efter störning
- Kombinera olika typer av kunskap för lärande
- Skapa möjligheter för självorganisation

UPPLÄGG RESILIENSANALYS

För Astrid Lindgrens hembygd

Resiliensanalysen och Strategin

Kopplingar

Andra människor	resursbyte	Levande landsbygd	Sex
Anpassningsförmåga	Fungerande sjukvård	Lokal	Sjukvård
Arbete	Förståelse	livsmedelsförsörjning	Skapande
Att ha befolkning	Försörjning	Mat	Skola
Bakterier	Gemenskap	Mening	Släppa prestationskrav
Barnomsorg	Giftfri miljö	Meningsfullhet	Social demokrati
Bevarade grundläggande samhällsstrukturer	Glädje	Meningsfullthet, känsla av att vara behövd	Social gemenskap
Bostad	God/hållbar energiförsörjning	Miljön	Social samvaro
Bra hälsa	Gårdar med gemensam odling	Människan i fokus	Social tillhörighet
Bra kläder	Hopp	Mänsklig närhet	Sociala relationer
Bra luft	Hälsa	Naturen	Solljus
Byte av politiskt system	Hälsovård	Nytänkande	Stabilt klimatsystem
Cyklar	Jobb	Närservice (Skola, Sjukvård, Affär, Äldrevård)	Stimulans
Delaktighet	Jord att odla	Nätverk av människor för arbete: gemenskap	Trygghet
Delaktighet, påverkan	Jämställdhet	Nöjen	Upplevelser
Demokrati rösträtt	Kläder	Ren god miljö	Utbildning
Djur	Kommunikation (språklig / infrastruktur)	Ren luft	Uthållighet
Empati	Kommunikationer	Ren mat	Utveckling
Energi	Kontakter med människor	Renare luft	Utveckling/utmaning
Ett levande samhällsliv	Kultur	Rent vatten	Vatten
Fred	Kultur, miljö, Rekreation, natur	Respekt	Vård
Frihet	Kunskap	Riktig mat	Värme
Frisk natur	Kärlek	Rättssäkerhet	
Fritid (Sport, Jakt, Friluftsliv)	Kärlek och gemenskap	Samarbete	
Fungerande el och tele	Levande ekosystem	Sammanhang	
Fungerande fiber		Samhällsstrukturer	
Fungerande metod för			

"New public management"	Förlorad framtidstro	Kommunal konkurs	vattenförsörjning
ALH försvinner	Förstörelse av naturen	Krig	Ryssen kommer
Anarki, demokratiska systemets sammanbrott	Försvagat civilsamhälle	Kärnkraftshaveri i Oskarshamn	Samhället inte värnar om landsbygden
Arbetslöshet	Försämrad infrastruktur	Lagar och regler	Sjukdomar
Avfolkning av landsbygden	Försämrad telekommunikation	Likgiltighet	Skatter och avgifter
Beslut som tas långt över våra huvuden	Försämrade odlingsbetingelser	Likriktning	Skogsdöd
Bi-död, Pollinering uteblir	Gifter i naturen	Livsmedelsbrist	Skövling av skogen
Borttagen service	Global ekonomisk kollaps	Låg stolthet	Social nedrustning
Brist på drivmedel	Global uppvärmning	Malaria	Statusjakt
Brist på engagemang	Hunger	Materialism	Strejker
Brist på odlingsbar mark	Ignorans	Minskade skördar	Sverige Demokratur
Brist på råvaror	Inga dagis	Minskat kulturintresse	Svårighet till nyetablering
Brist på samhällskritiska funktioner	Ingen inflyttning av yngre	Multiresistenta bakterier	Toxineffekter på barn(barn)
(räddningstjänst, ambulans m.m.)	Ingen lokal matproduktion	Naturkatastrofer	Transportproblem
Centralisering	Isolering	Nedläggningar (skola, daghem, bank m.m.)	Urbanisering
Det oförutsedda	Istid	Nedläggningar inom sjukvården	Uteblivna matleveranser
Egoism	Kapitalets intressen	Obalanserad natur (t.ex. mördarsniglar, vildsvin m.m.)	Utflyttning
Energikris	Klimatkaos (stormar, torka, översvämning)	Osämja	Utsläpp
Fallerande elnät	Kollaps av dagens ekonomi	Passivitet	Vattenkvalitet
Finansiell kris	Kollaps av ekosystem och minskande biologisk mångfald	Politiska beslut	Våld
Fördomar / Rasism		Prestige / Maktspel	Åldersfördelning går mot fler gamla
Företagsnedläggning		Problem med	Ökat tempo - Stress
			Överkonsumtion
			Översvämningar
			Övervakningssamhället

RESULTAT

Landsbygden i ALH: Små orter sårbara

Återkommande bland styrkor och svagheter:

- Affär
- Skola
- Kollektivtrafik
- Arbetsplatser
- Mötesplatser
- Demografi
- Äldreboende
- Barnomsorg
- Vård
- Fast telefoni

bilberoende

(bristande överlapp,
långsamma variabler,
bristande självtillit)

• Mottrender på vissa orter:

- "hemvändare"
- "miljömedvetna inflyttare"
- "fler barn föds"

Paradoxalt problem:

- Inga tomma hus

utboägende

ägandekonzentration

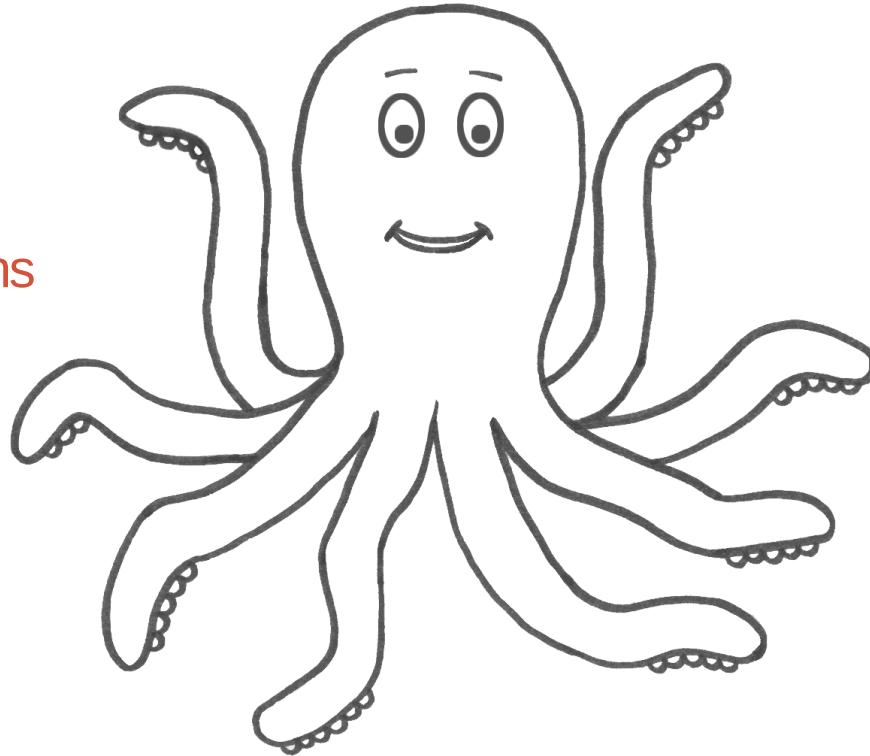
(långsamma variabler,
bristande självtillit, mångfald)

Resiliens

Mångfald

Buffring och reserver

Överlapp / redundans

Långsamma
variabler

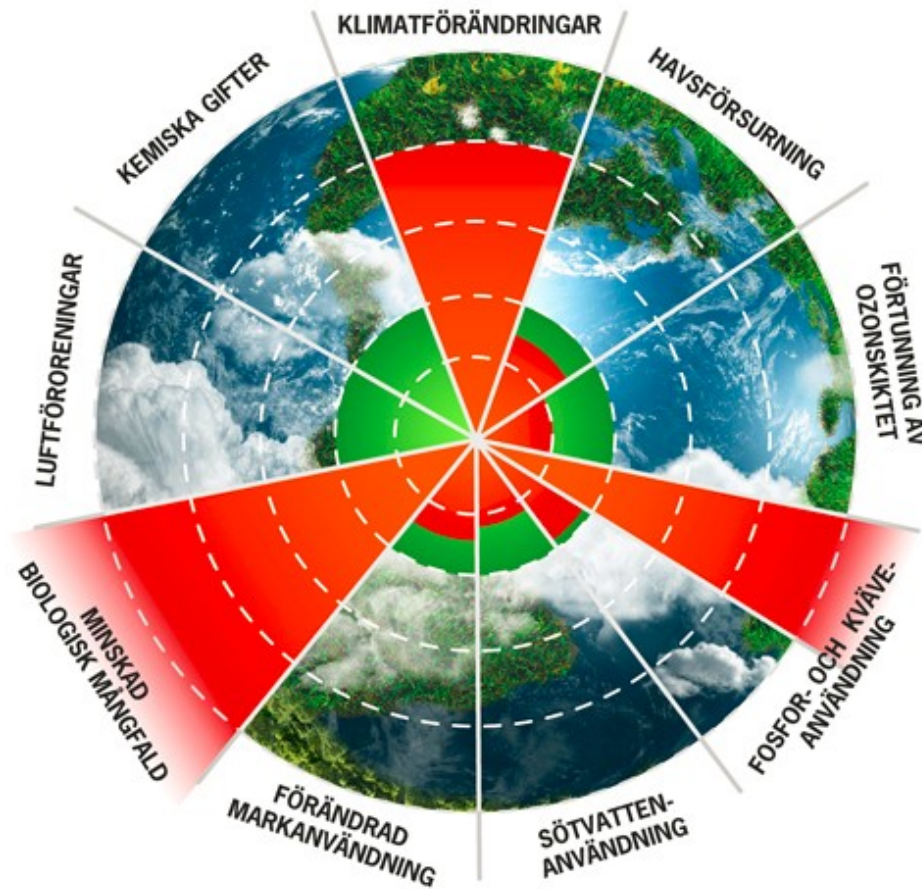
Återkoppling

Självförmåga / modularitet

Social-ekologiskt minne

Innovation, lärande
och deltagande

Buffring och reserver

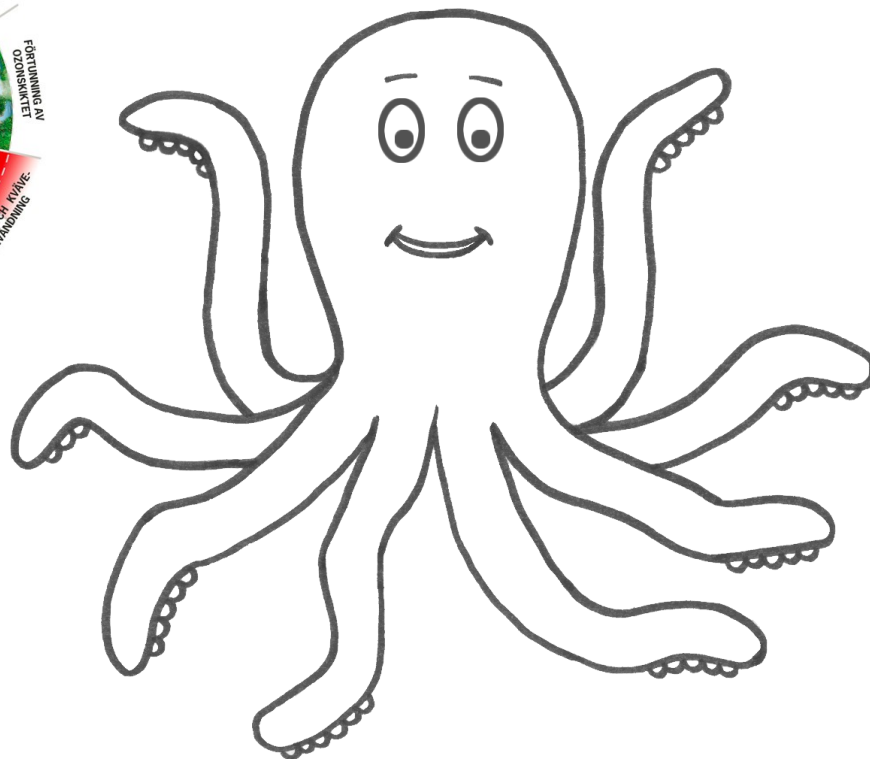
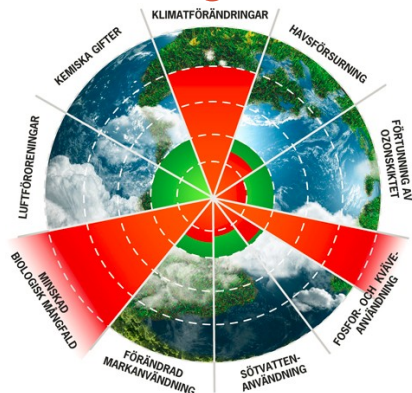
Hur långt från trösklarna befinner vi oss?

Vilka buffertar finns?

Hur kan vi vårda marginaler?

Resiliens

Buffring och reserver

Buffring och reserver

Finns det marginaler och buffringskapacitet för oförutsedda händelser?

Styrkor:

- Odlingsbar mark, bra jord
- Gott om bra vatten
- Djurhållning (mjölk och kött)
- Skog
- Dammar (möjligt vattenbruk)
- Svamp & bär
- Hälsofrämjande och naturnära miljöer
- Försök till andelsodlingar
- Närproducerat
- :
- :

Svagheter:

- "Lågt krismedvetande"
- "För lite medborgardialog"
- Upprepade översvämningar i Eksjö och Hultsfreds kommuner
- "Hus byggda för nära ån"
- Bilberoende
- Dåliga på att tänka nytt
- Få tillsammansodlingar
- Lite odlingar
- För få matjordbruk
- :
- :

Mångfald (diversitet)

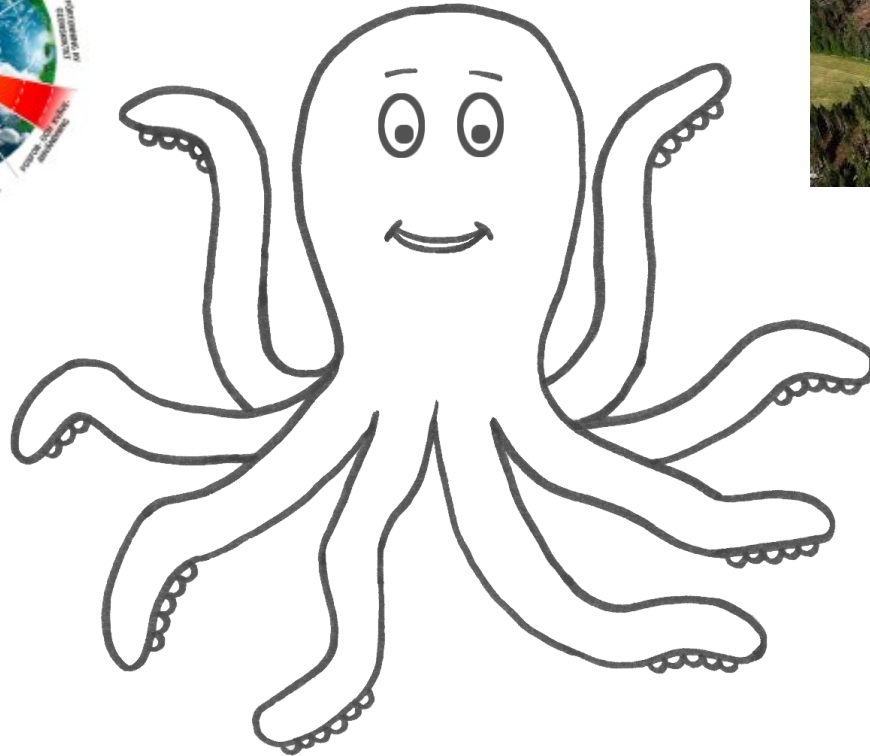
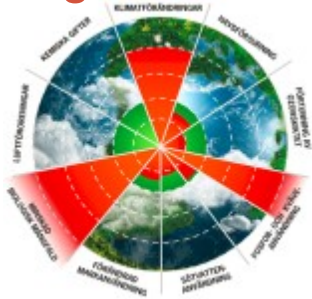
- variation
(hur många sorter)
- balans
(hur många av varje sort)
- olikhet
(hur olika sorterna är från varandra)

Mångfald ger fler alternativ för att anpassa oss och utvecklas när vi möter framtida förändringar

Resiliens

Buffring och reserver

Mångfald

Mångfald

Biologisk

Styrkor:

- Nyckelbiotoper
- Natura 2000-område
- Naturskyddsområden
- Nationalpark
- :
- :
- :
- :
- :

Svagheter:

- Trädsjukdomar
- Bidöd
- Monokulturer i jord- och skogsbruk
- Regelverk
- Okunskap
- :
- :
- :

Mångfald

Biologisk - Vad säger statistiken?

”Många livsmiljöer har minskat kraftigt både i antal och utbredning och den negativa trenden fortsätter och för vissa miljöer har tillbakagången i areal och/eller kvalitet gått för långt.”

Exempel:

- För lite gammal skog, gamla träd och död ved
- Fragmentisering och förlust av livsmiljöer
- Träd och buskrika betesmarker har minskat (följd av Landsbygdsprogrammet)
- Blomrika miljöer har minskat (följd av Landsbygdsprogrammet)

”Målet (rikt djur och växtliv) är inte möjligt att nå till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.”

*miljömål.se om biologisk mångfald (Naturvårdsverket om Kalmar Län)

Mångfald

kulturell, tankesätt, livsstilar

Styrkor:

- Olika natur och kulturmiljöer (natur, Astrid Lindgren, Musik och film)
- Utbildningar med riksintag
- Många nysvenskar (både flyktingar och inflyttare)
- Traditioner
- :Ideellt engagemang
- Byanda, Föreningsliv
- Rikt kulturutbud

Svagheter:

- Unga flyttar
- Dålig integration
- Stora industrijordbruk
- Främlingsrädsla
- Outnyttjad kompetens
- Stöttar inte nytänkare
- Saknar stolthet
- "man" borde (nån-annan-ismen)

Det finns inte så mycket i materialet som handlar om mångfald i kultur, tankesätt, livsstilar. Kanske är det svårt för fisken att beskriva vattnet?

Mångfald

Arbetsgivare och sektorer

Styrkor:

Många fåmansföretag
Både stora och små företag
Diversifierat näringsliv
(arbetsplatser)
Entreprenörsanda
Bra nätverk
Stark besöksnäring
:

Svagheter:

- "Sårbart näringsliv" (avsåg O-hamn)
- Företagsklimat är varierande
- Beroendet av transporter
-
-

Grupparbete

Långsamma variabler

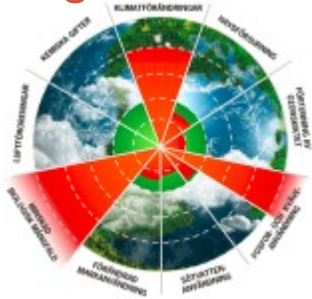
och Återkopplingar

Förmåga att reagera snabbt på förändringar ger mer resiliens.

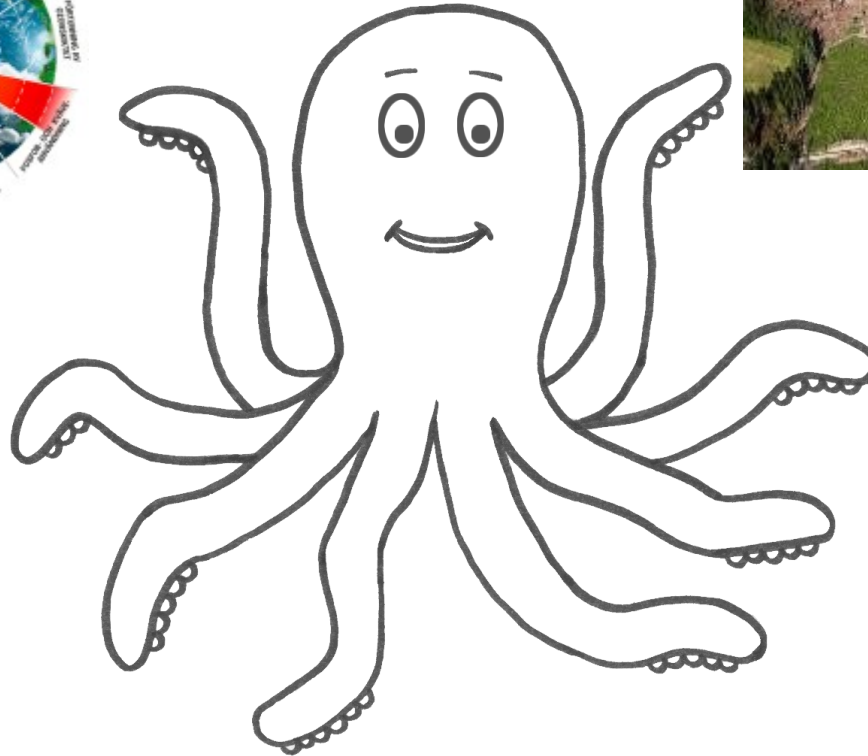

Resiliens

Buffring och reserver

Mångfald

Långsamma
variabler

Återkoppling

Långsamma variabler & återkopplingar

Se listan över hot. Många handlar om gradvis förändring med bristande återkoppling.

Långsamma variabler:

- Fossilbränslebehovet
- Klimathotet
- Centralisering av beslutsfattandet
- Växande egoism (materialism, statusjakt)
- Ha roligt på andras bekostnad har blivit ok (idol, tv m.m.)
- Havsförurning

Bristande återkopplingar:

- ” Låg upplösning på mätningar av t.ex. kunskapsnivå i skolan eller klimatförändringar lokalt (dvs vad händer lokalt okänt)”
- Tillfällig avskärmning för att slippa se/tänka på hot

Vilka är de viktigaste smygande förändringarna ? Vilka viktiga återkopplingar saknas?

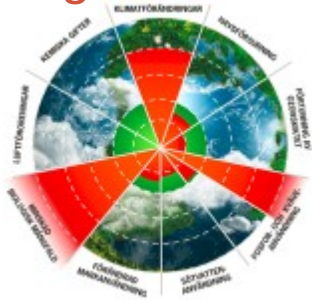
Innovation, lärande och deltagande

Vi behöver *förändra oss* för att inte *bli förändrade*

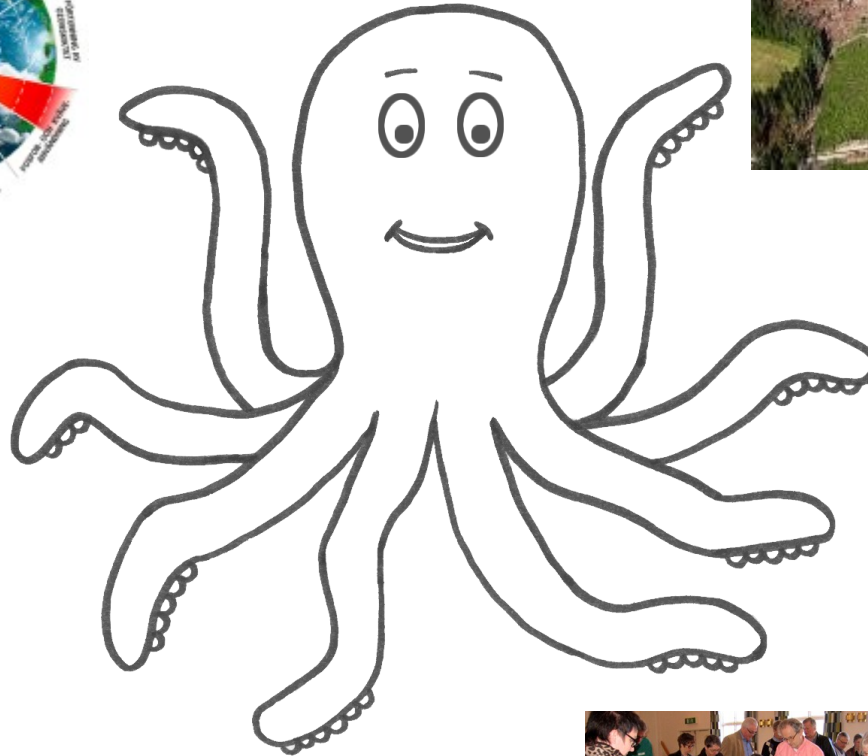

Resiliens

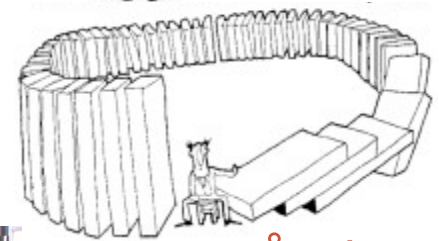
Buffring och reserver

Mångfald

Långsamma
variabler

Återkoppling

Innovation, lärande
och deltagande

Innovativitet, lärande och deltagande

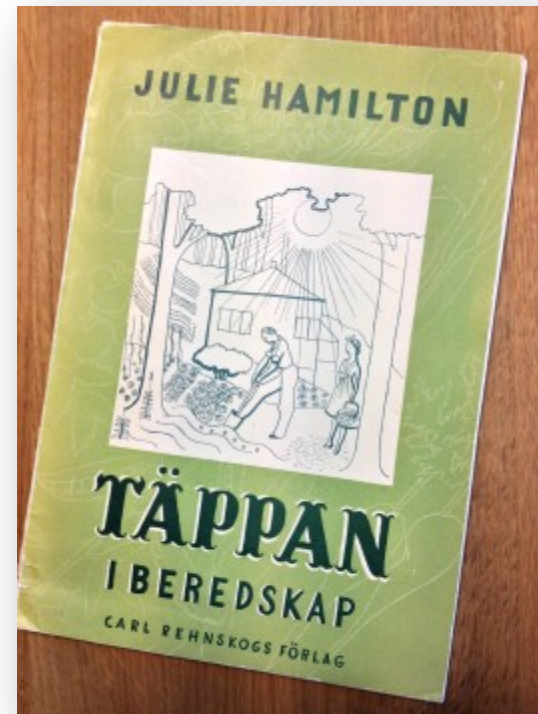
Styrkor:

- "Behövs fler sådana här möten om vår framtid" (inkl kommunfullmäktige)
- "Nytänk, vi kommer att skapa egna gröna jobb"
- Invandare från Europa står för innovativitet på landsbygden
- :
- :
- :
- :
- :
- :

Svagheter:

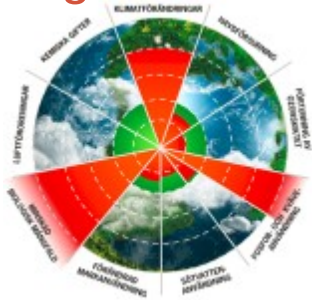
- "För lite nytänkande"
- "Rasism och fördomar finns"
- Outnyttjad potential att ta tillvara kompetens hos invandrare från icke-europeiska länder
- :
- :
- :
- :
- :
- :

Social-ekologiskt minne

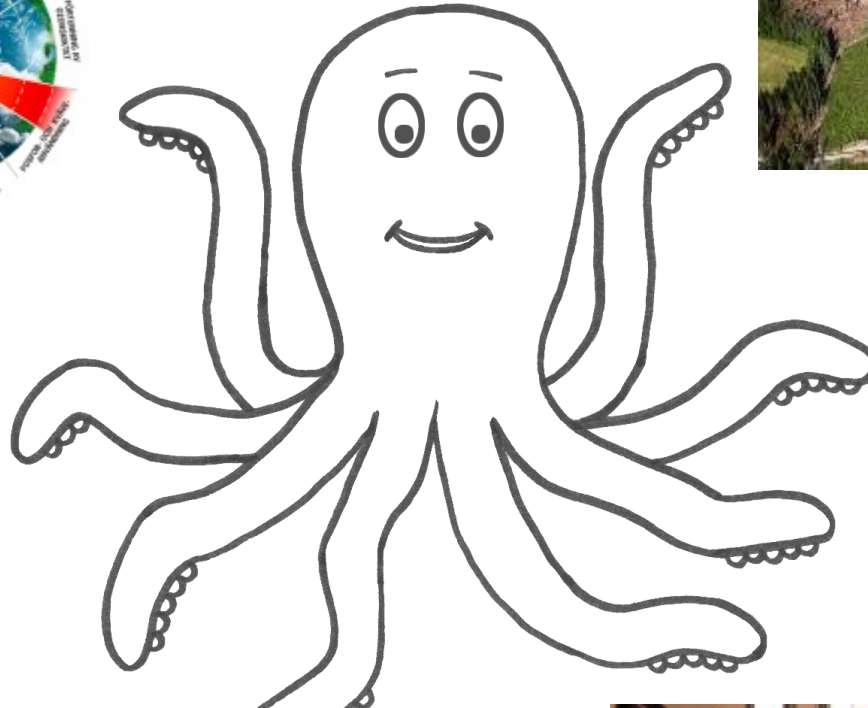

Resiliens

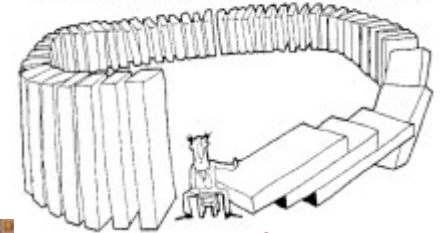
Buffring och reserver

Mångfald

Långsamma
variabler

Återkoppling

Social-ekologiskt minne

Innovation, lärande
och deltagande

Socialekologiskt minne

Styrkor:

- "erfarenhet av översvämningar"
- "praktisk kunskap"
- småskalig livsmedelshantering förekommer
- "erfarenhet av fossilfritt brukande"
- "traditioner och kunnande kring odling"
- "kunskap hos gamla"
- Kunskap om självhushållning på landsbygden
- Digitalt dokumenterad kunskap
- Konsekvens av stormen Gudrun
-

Svagheter:

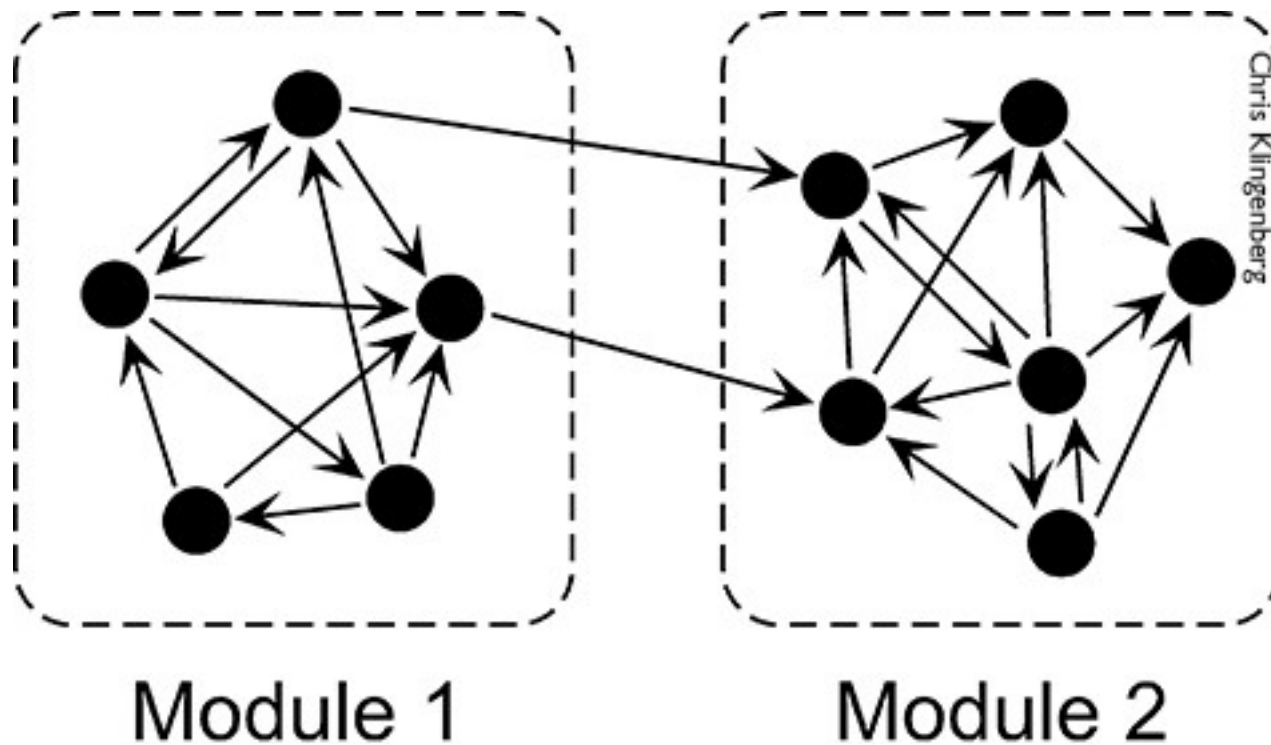
- "Svag delande-kultur"
- Risk att kunskapen försvinner med de gamla
- Konservativt tänkande
- Svag delandekultur av resurser och kunskap
- Svag kunskaps- och erfarenhetsöverföring
- Samarbetssvårigheter pga utspritt boende
- Önskan av oberoende

Arbeta med frågan: Hur kan vi förvalta och sprida erfarenheter av tidigare kriser och kunskap om lågenergiintensiva sätt att tillgodose behov?

Möjlighet: Metodutveckling med utgångspunkt i gammal kunskap. Lustfyllda kurser som skapar medvetenhet

Grupparbete

SJÄLVTILLIT (modularitet)

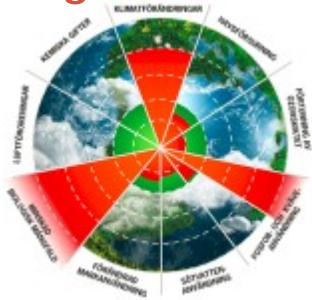

SJÄLVTILLIT (modularitet)

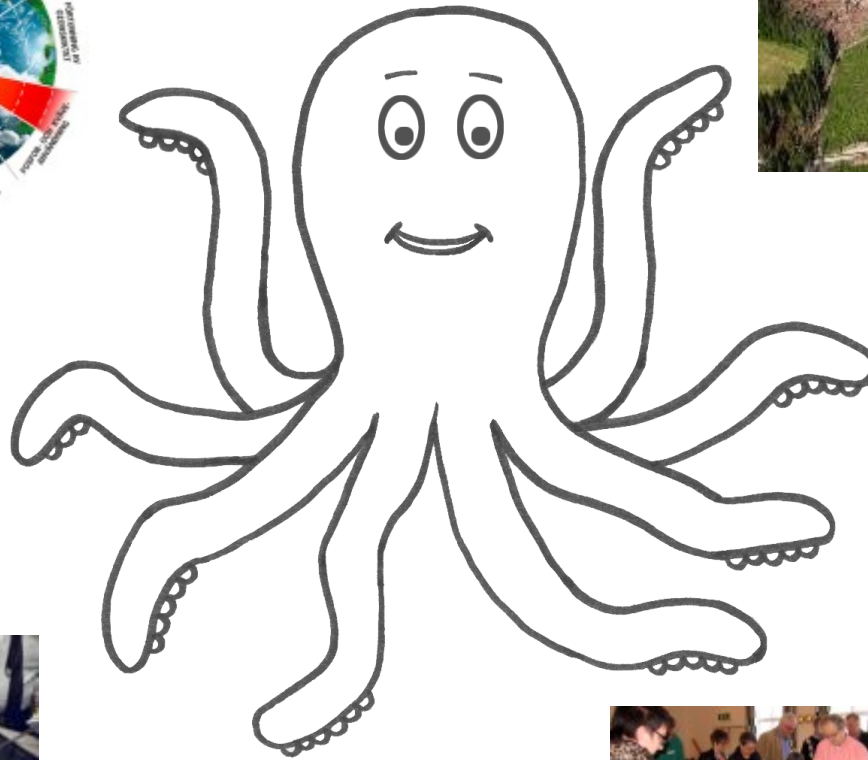

Resiliens

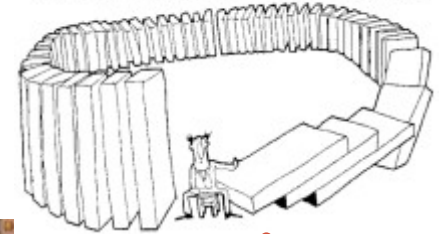
Buffring och reserver

Mångfald

Långsamma
variabler

Återkoppling

Självförtroende / modularitet

Social-ekologiskt minne

Innovation, lärande
och deltagande

Självförsörjningsgrad

Självförsörjningsgrad

Styrkor:

- primärproduktion finns
- livsmedelsförädling finns
- affärer finns...
- :
- :
- :
- :
- möjlighet till husbehovsodling finns
- småskalig förädling i hushållsskala finns

Svagheter:

- ...men ej lokalt/regionalt sammankopplade
- transportberoende livsmedelssystem
- Livsmedelsproduktion beroende av reservdelar, konstgödsel, fossilenergi, ändliga grundämnen så som t ex fosfor
- Bristen på rätt kontakter – mat, energi osv som ändå finns lokalt
- För industriell / för stor produktion
- :
- :
- :
- :
- :
- :

Självförsörjningsgrad energi (modularitet)

Självförsörjningsgrad energi - Vad säger statistiken?

Värme

Småländska småhus värms till 16-32% med biobränsle, jämfört med 11-15% för riket.**

Drivmedel

Produktion finns ej i området. Importerat fossilt drivmedel utgör nationellt 93%.

El

Inom området har vi en produktion som motsvarar ca 5 % av behovet.*

Självförsörjningsgrad (modularitet)

Självförsörjningsgrad - Vad säger statistiken?

Hållbart ekologiskt
fotavtryck
1,8 ha*

Vårt ekologiska
fotavtryck
ca 5 ha

*WWF

Självtillit (modularitet)

Självförsörjningsgrad, förmåga till lokal självorganisering

Styrkor:

- Nätverk
- Entreprenörer
- Lokala producenter av matprodukter
- :
-

Svagheter:

- "Beroende av penningssystemet"
- "Kontanthantering försvinner"
- Starka marknadskrafter styr
- Lagliga hinder
- Lagen om offentlig upphandling
- :
-

Självtillit (modularitet)

Självförsörjningsgrad, förmåga till lokal självorganisering

Vad säger statistiken?

Statistik saknas på lokala regionala multiplikatoreffekter. Endast BRP mäts*

Frågan återstår: Hur många gånger cirkulerar in 100-lapp i vårt område?

Det får man reda på om man gör en LEA (Lokalekonomisk analys)*

Självtillit (modularitet)

Förmåga till lokal självorganisering

Styrkor:

- Folk bryr sig om varandra
- Rikt föreningsliv
- Sammanhang, gemenskap
- Grannsämja
- Tillit mellan människor
- Rätt storlek, begripligt samhälle
- :
-

Svagheter:

- Åldersstrukturen i föreningslivet
- "Svårt att nå ungdomarna"
- Svårt få kontakt som nyinflyttad
- Ju större tätort desto svårare att mobilisera människor
- Starkare jantelag på landsbygden
- :
- :

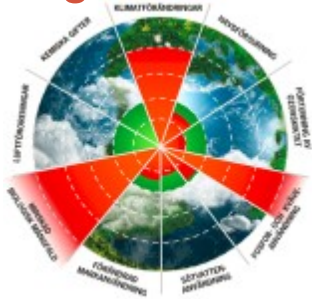
ÖVERLAPP (redundans)

Ett behov kan tillgodoses på flera olika sätt.
En investering kan fylla flera funktioner.
Ger mångfald av möjligheter.

Resiliens

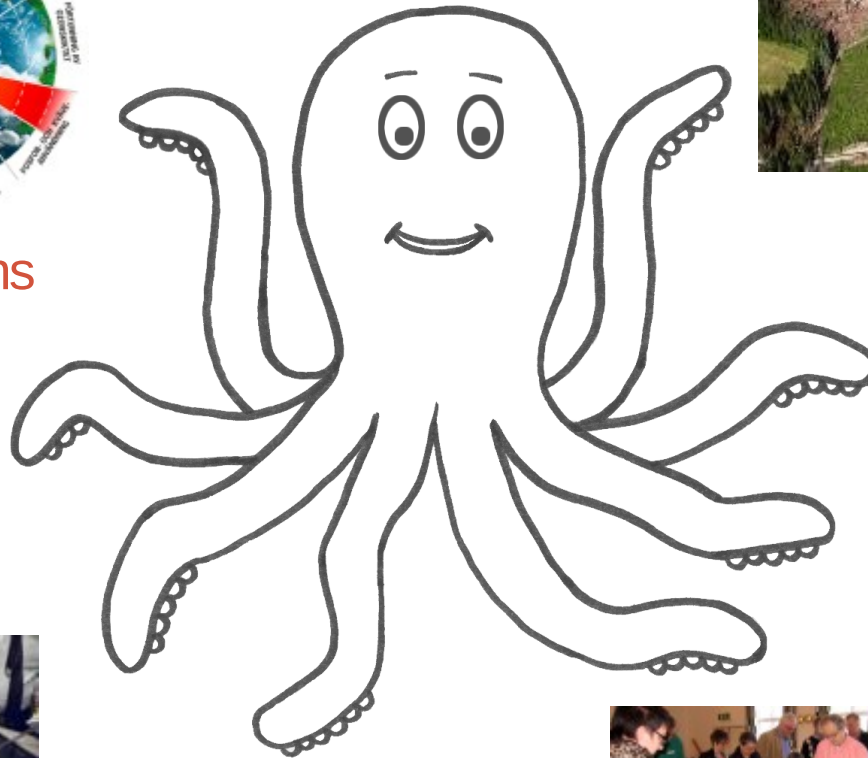
Buffring och reserver

Överlapp / redundans

Självförtroende / modularitet

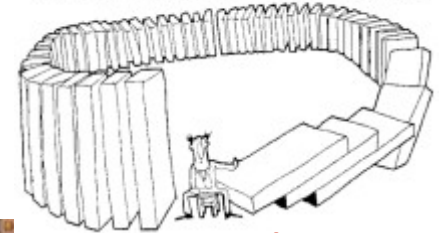

Social-ekologiskt minne

Mångfald

Långsamma
variabler

Återkoppling

Innovation, lärande
och deltagande

Överlapp

Styrkor:

- "Buss på vardagar"
- Tågförbindelser
-

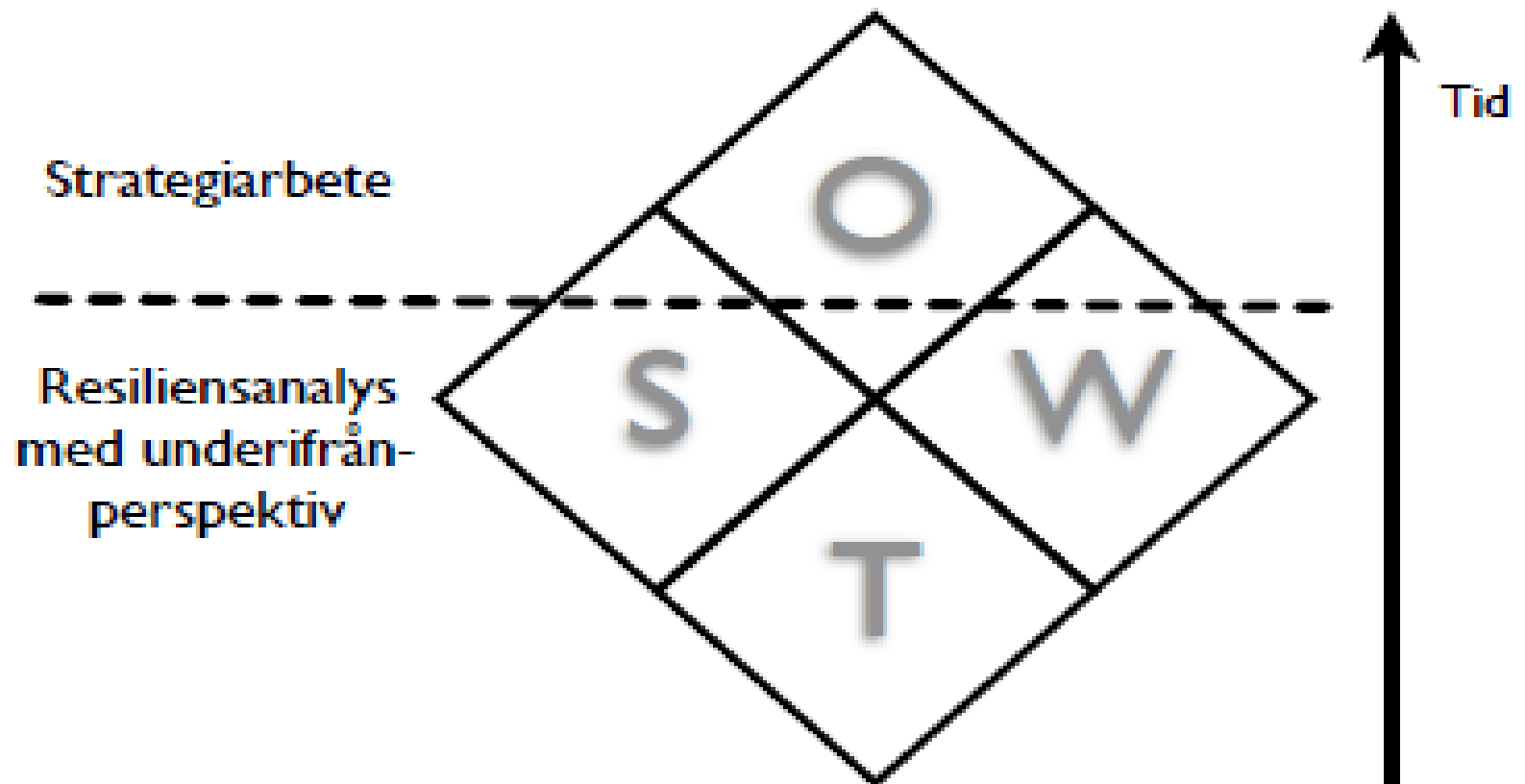
Svagheter:

- Nedmontering av fast telenät
- Bilberoende
- Koncentration i markägandet
- Konsekvensen av flexibel arbetstid
- :

"Så tänker vi alltid på landsbygden" (deltagare Vena-workshop)

Grupparbete

FORTSÄTTNINGEN?

Nästa gång 27-28 maj

- Möjligheter
- Visioner
- Strategier

Workshop i internat
lunch till lunch.